

Wymagania na poszczególne oceny do programu nauczania „W centrum uwagi. Zakres rozszerzony” do wiedzy o społeczeństwie dla klasy 4 liceum ogólnokształcącego i technikum

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobłą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
I. PRAWA CZŁOWIEKA						
1. Czym są prawa człowieka?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ cechy praw człowieka ▪ historia praw człowieka ▪ generacje praw człowieka ▪ prawa pozytywne i negatywne ▪ łamanie praw człowieka 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje cechy praw człowieka; ▪ charakteryzuje system praw człowieka w państwie demokratycznym; ▪ wskazuje przykłady ograniczeń praw człowieka w państwach autorytarnych; ▪ rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka w państwach demokratycznych; ▪ wymienia okoliczności, w których możliwe jest ograniczenie praw i wolności człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia pozycję jednostki w państwach autorytarnych i totalitarnych; ▪ omawia historyczne uwarunkowania rozwoju praw człowieka; ▪ przyporządkowuje poszczególne prawa człowieka do odpowiadających im kategorii i generacji; ▪ różni prawa negatywne i prawa pozytywne; ▪ buduje argumenty potwierdzające uniwersalność praw człowieka; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące praw człowieka [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, z czego wynikają przypadki łamania praw człowieka w państwach demokratycznych; ▪ uzasadnia, że istnienie systemu ochrony praw człowieka jest koniecznym warunkiem prawidłowego funkcjonowania państw demokratycznych; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między prawami negatywnymi a prawami pozytywnymi; ▪ bierze aktywny udział w debatach/dyskusjach na temat uniwersalności praw człowieka; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące praw człowieka [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wykazuje, że zakres i sposób ochrony poszczególnych praw człowieka są uzależnione od kategorii i generacji, do których te prawa należą; ▪ ocenia skalę łamania praw człowieka na świecie; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących przestrzegania praw człowieka na świecie; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące praw człowieka; ▪ organizuje debatę na temat praw człowieka i aktywnie w niej uczestniczy.
2. Ochrona praw człowieka w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> ▪ katalog praw i wolności w <i>Konstytucji RP</i> ▪ prawo do sądu ▪ prawo do zaskarżenia ▪ wniosek do RPO ▪ skarga konstytucyjna 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przyporządkowuje poszczególne prawa człowieka do odpowiadających im konstytucyjnych kategorii praw i wolności; ▪ wymienia wskazane w <i>Konstytucji RP</i> środki ochrony wolności i praw; ▪ wskazuje zadania i formy działania Rzecznika Praw Obywatelskich. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia wskazane w <i>Konstytucji RP</i> zasady ogólne dotyczące funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka; ▪ sporządza według wzoru skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich; ▪ wyjaśnia znaczenie indywidualnej skargi konstytucyjnej; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące ochrony praw człowieka w Polsce [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia wskazane w <i>Konstytucji RP</i> zasady ogólne dotyczące funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka; ▪ wyjaśnia, jaka jest różnica między prawami człowieka a prawami obywatela; ▪ przedstawia warunki, które musi spełniać skarga konstytucyjna; ▪ bierze aktywny udział w debatach/dyskusjach dotyczących poziomu przestrzegania praw człowieka w Rzeczypospolitej Polskiej ▪ analizować materiały źródłowe dotyczące ochrony praw człowieka w Polsce [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ opisuje sposób funkcjonowania sądowych środków ochrony praw i wolności; ▪ proponuje działania, które można by podjąć w celu ochrony praw człowieka, gdyby zostały one naruszone; ▪ dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania instytucji Rzecznika Praw Obywatelskich w Polsce; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący ochrony praw człowieka w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących ochrony praw człowieka w Polsce; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące ochrony praw człowieka w Polsce; ▪ organizuje debatę dotyczącą ochrony praw człowieka w Polsce i aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.

<p>3. Europejski system ochrony praw człowieka</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Europejska konwencja praw człowieka</i> ▪ Europejski Trybunał Praw Człowieka ▪ <i>Europejska karta społeczna</i> ▪ <i>Karta praw podstawowych Unii Europejskiej</i> ▪ wymiar ludzki OBWE 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia organizacje międzynarodowe tworzące fundament europejskiego systemu ochrony praw człowieka; ▪ podaje przykłady praw i wolności gwarantowanych na mocy: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności,</i> - <i>Europejskiej karty socjalnej,</i> - <i>Karty praw podstawowych UE;</i> ▪ wymienia cele funkcjonowania: <ul style="list-style-type: none"> - Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, - Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich; ▪ przedstawia warunki dopuszczalności skargi indywidualnej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia kategorie i generacje praw gwarantowanych na mocy: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności,</i> - <i>Europejskiej karty socjalnej,</i> - <i>Karty praw podstawowych UE;</i> ▪ wymienia zasady funkcjonowania: <ul style="list-style-type: none"> - Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, - Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich; ▪ formułuje wnioski z analizy wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące europejskiego systemu ochrony praw człowieka [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje katalogi praw gwarantowanych na mocy: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności</i> oraz jej protokołów dodatkowych, - <i>Europejskiej kartą socjalnej,</i> - <i>Karty praw podstawowych UE;</i> ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty dotyczące zasadności i skuteczności funkcjonowania europejskiego systemu ochrony praw człowieka. ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące europejskiego systemu ochrony praw człowieka [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia poszczególne etapy postępowania przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka; ▪ przedstawia uwarunkowania, które wpłynęły na ukształtowanie się systemów ochrony praw człowieka funkcjonujących w ramach Rady Europy, OBWE oraz Unii Europejskiej; ▪ dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania poszczególnych organów i instytucji tworzących europejski system ochrony praw człowieka; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący europejskiego systemu ochrony praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących funkcjonowania europejskiego systemu ochrony praw człowieka; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące europejskiego systemu ochrony praw człowieka; ▪ organizuje debatę dotyczącą europejskiego systemu ochrony praw człowieka i aktywnie w niej uczestniczy.
<p>4. Światowy system ochrony praw człowieka</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Powszechna deklaracja praw człowieka</i> ▪ paktów praw człowieka ▪ Rada Praw Człowieka ▪ Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka ▪ Międzynarodowy Trybunał Karny ▪ Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia okoliczności, które doprowadziły do uchwalenia <i>Powszechnej deklaracji praw człowieka</i>, oraz przedstawia cele i zasady określone w tym akcie prawa międzynarodowego; ▪ podaje przykłady praw i wolności gwarantowanych na mocy: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych,</i> - <i>Międzynarodowego paktu praw socjalnych, gospodarczych i kulturalnych;</i> ▪ wymienia organy ONZ tworzące światowy system ochrony praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje kategorie i generacje praw gwarantowanych na mocy: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych,</i> - <i>Międzynarodowego paktu praw socjalnych, gospodarczych i kulturalnych;</i> ▪ przedstawia, w jaki sposób są chronione prawa uwzględnione w: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych,</i> - <i>Międzynarodowym pakcie praw socjalnych, gospodarczych i kulturalnych;</i> ▪ wymienia cele i zasady funkcjonowania: <ul style="list-style-type: none"> - Międzynarodowego Trybunału Karnego, - Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia cele i zadania poszczególnych organów ONZ tworzących światowy system ochrony praw człowieka; ▪ porównuje katalogi praw gwarantowanych na mocy: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych,</i> - <i>Międzynarodowego paktu praw socjalnych, gospodarczych i kulturalnych;</i> ▪ przedstawia warunki, które musi spełniać skarga indywidualna do Komitetu Praw Człowieka; ▪ omawia uwarunkowania, które doprowadziły do powstania systemu ochrony praw człowieka w ramach ONZ; ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty dotyczące zasadności i skuteczności funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka w ramach ONZ; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje sposoby ochrony praw gwarantowanych w: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Międzynarodowym pakcie praw obywatelskich i politycznych,</i> - <i>Międzynarodowym pakcie praw socjalnych, gospodarczych i kulturalnych;</i> ▪ dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania systemu ochrony praw człowieka w ramach ONZ; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący światowego systemu ochrony praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących funkcjonowania światowego systemu ochrony praw człowieka; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące światowego systemu ochrony praw człowieka; ▪ organizuje debatę dotyczącą światowego systemu ochrony praw człowieka i aktywnie w niej uczestniczy.

			<p>- Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie pojęcia „uchodźca” w kontekście prawa międzynarodowego; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące światowego systemu ochrony praw człowieka [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące światowego systemu ochrony praw człowieka [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 		
<p>5. Organizacje pozarządowe a prawa człowieka</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ funkcje organizacji pozarządowych w zakresie ochrony praw człowieka ▪ Amnesty International ▪ Human Rights Watch ▪ Helsińska Fundacja Praw Człowieka ▪ Międzynarodowy Ruch Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycza ▪ organizacje humanitarne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony praw człowieka; ▪ pozyskuje z dostępnych źródeł informacje na temat celów działania wybranej organizacji zajmującej się ochroną praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozyskuje z dostępnych źródeł informacje na temat zasad i form działania wybranej organizacji zajmującej się ochroną praw człowieka; ▪ wymienia formy aktywności organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia cele i formy działania następujących organizacji pozarządowych: <ul style="list-style-type: none"> - Amnesty International, - Human Rights Watch, - Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, - Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycza; ▪ omawia cele i formy działania wybranych organizacji humanitarnych; ▪ określa, jakie znaczenie ma działalność organizacji humanitarnych dla ochrony praw człowieka; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące organizacji pozarządowych zaangażowanych w ochronę praw człowieka [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje funkcje organizacji pozarządowych w zakresie ochrony praw człowieka; ▪ dokonuje krytycznej analizy celów, zasad i form działania wybranej organizacji zajmującej się ochroną praw człowieka; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący działalności organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących działalności organizacji zaangażowanych w ochronę praw człowieka; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące działalności organizacji pozarządowych zajmujących się ochroną praw człowieka; ▪ organizuje debatę dotyczącą działalności organizacji pozarządowych zaangażowanych w ochronę praw człowieka; ▪ przygotowuje i realizuje w środowisku lokalnym kampanię społeczną promującą organizacje pozarządowe zaangażowane w ochronę praw człowieka.
II. STOSUNKI MIĘDZYNARODOWE						
<p>1. Współczesne stosunki międzynarodowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podmioty prawa międzynarodowego ▪ zasady prawa międzynarodowego ▪ wielopłaszczyznowość i złożoność stosunków międzynarodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje przykłady podmiotów prawa międzynarodowego; ▪ wymienia podstawowe zasady prawa międzynarodowego; ▪ wymienia czynniki wpływające na kształt 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia podstawowe podmioty prawa międzynarodowego; ▪ przedstawia podstawowe zasady prawa międzynarodowego; ▪ rozpoznaje sytuacje, w których doszło do złamania 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje przykłady podmiotów o problematycznym statusie międzynarodowym; ▪ wykazuje – na wybranych przykładach – złożoność i wielopłaszczyznowość współczesnych stosunków międzynarodowych; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia, jakie są przyczyny łamania podstawowych zasad prawa międzynarodowego, i wymienia konsekwencje takich naruszeń; ▪ uzasadnia konieczność przestrzegania zasad prawa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące wielopłaszczyznowości i złożoności współczesnych stosunków międzynarodowych.

		<ul style="list-style-type: none"> współczesnych stosunków międzynarodowych; wskazuje współzależności łączące państwa we współczesnym środowisku międzynarodowym. 	<ul style="list-style-type: none"> podstawowych zasad prawa międzynarodowego; omawia – na wybranym przykładzie – polityczne, gospodarcze i kulturowe uwarunkowania współczesnych stosunków międzynarodowych; analizuje proste materiały źródłowe dotyczące stosunków międzynarodowych [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> tłumaczy, jakie są źródła współzależności łączących państwa we współczesnym środowisku międzynarodowym i co wynika z tych powiązań; analizuje materiały źródłowe dotyczące stosunków międzynarodowych [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> międzynarodowego we współczesnym świecie; rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący stosunków międzynarodowych. 	
2. Ład międzynarodowy	<ul style="list-style-type: none"> typy ładu międzynarodowego mocarstwa znaczenie supermocarstw zmiany w ładzie międzynarodowym w XXI w. znaczenie zasobów naturalnych w polityce międzynarodowej działania regionalnych mocarstw niezachodnich, relacje polityczne, gospodarcze i kulturowe łączące państwa wysoko rozwinięte i rozwijające się [w tym problem zależności postkolonialnej i neokolonialnej] mechanizmy zwiększające lub zmniejszające ekonomiczne dysproporcje między państwami 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia poszczególne typy ładu międzynarodowego; wymienia współczesne mocarstwa regionalne oraz supermocarstwa; przedstawia podstawowe zmiany, które zaszły w ładzie międzynarodowym w XXI w.; wskazuje przykładowe czynniki wpływające na kształt współczesnego ładu międzynarodowego; wskazuje – na podstawie analizy prostych źródeł statystycznych – państwa o najniższym i najwyższym PKB; podaje przykłady zasobów naturalnych, których dostępność wpływa na kształt współczesnej polityki międzynarodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> rozróżnia poszczególne typy ładu międzynarodowego; wymienił kryteria, które współcześnie definiują status mocarstw i supermocarstw; charakteryzuje rolę mocarstw w poszczególnych typach ładu międzynarodowego; wskazuje mechanizmy, dzięki którym mocarstwa regionalne i supermocarstwa umacniają swoją pozycję na arenie międzynarodowej; poprawnie posługuje się pojęciem „strefa wpływów”; określa charakter, zasięg terytorialny i cele działania wybranych organizacji międzynarodowych [np. BRICS, Szanghajska analizuje proste materiały źródłowe dotyczące ładu międzynarodowego [teksty narracyjne, dane statystyczne]; analizuje proste materiały źródłowe dotyczące ładu międzynarodowego [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne typy ładu międzynarodowego; wymienia przyczyny, przejawy i konsekwencje zmian w ładzie międzynarodowym w XXI w.; przedstawia cele regionalnych mocarstw niezachodnich i formy ich działalności na arenie międzynarodowej [Chińskiej Republiki Ludowej, Indii, Federacji Rosyjskiej, Brazylii]; określa zasięg stref wpływów współczesnych mocarstw; wyjaśnia, jaka jest rola mocarstw regionalnych w wybranych organizacjach międzynarodowych [np. w BRICS i Szanghajskiej Organizacji Współpracy]; analizuje materiały źródłowe dotyczące ładu międzynarodowego [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje poszczególne typy ładu międzynarodowego; formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym roli supermocarstw w kształtowaniu współczesnych stosunków politycznych, gospodarczych i kulturowych; formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze o konsekwencje zmian, które zaszły w ładzie międzynarodowym w XXI wieku; rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący współczesnego ładu międzynarodowego. 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących współczesnego ładu międzynarodowego; samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące współczesnego ładu międzynarodowego.
3. Gospodarka w polityce międzynarodowej	<ul style="list-style-type: none"> strategiczne zasoby naturalne zmiany klimatyczne PKB wzrost gospodarczy kolonializm neokolonializm 	<ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady strategicznych zasobów naturalnych; wskazuje przykłady dowodzące wpływu historii kolonialnej na kształt współczesnych stosunków międzynarodowych; 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym są strategiczne zasoby naturalne; podaje przykłady dowodzące wpływu strategicznych zasobów naturalnych na politykę międzynarodową; wymienia państwa o najniższym i najwyższym 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie jest znaczenie strategicznych zasobów naturalnych w polityce międzynarodowej; uzasadnia konieczność dywersyfikacji źródeł energii; przedstawia wpływ historii kolonialnej na kształt 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, jakie są polityczne konsekwencje kryzysu ekologicznego i klimatycznego; formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym energetyki jądrowej i odnawialnych źródeł energii; 	<ul style="list-style-type: none"> dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących gospodarki w polityce międzynarodowej; samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się pojęciem „kolonializm”; ▪ wskazuje przykłady zależności politycznych, gospodarczych i kulturowych łączących państwa wysoko rozwinięte i rozwijające się [o różnym poziomie PKB], w tym dawne metropolie i kolonie. 	<p>PKB we współczesnym świecie;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia zarys historii kolonializmu [przyczyny, wpływ na rozwój poszczególnych państw i regionów]; ▪ prawidłowo posługuje się pojęciem „neokolonializm”; ▪ rozpoznaje mechanizmy i działania, które zmniejszają lub zwiększają ekonomiczne dysproporcje między państwami; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące gospodarki w polityce międzynarodowej [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<p>współczesnych stosunków międzynarodowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje – na wybranych przykładach – zależności polityczne, gospodarcze i kulturowe łączące państwa wysoko rozwinięte i rozwijające się [o różnym poziomie PKB], w tym dawne metropolie i kolonie; ▪ charakteryzuje i krytycznie analizuje mechanizmy i działania, które zmniejszają lub zwiększają dysproporcje ekonomiczne między państwami; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące gospodarki w polityce międzynarodowej [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy mechanizmów i działań, które zmniejszają lub zwiększają dysproporcje ekonomiczne między państwami; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący gospodarki w polityce międzynarodowej. 	<p>gospodarki w polityce międzynarodowej;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje debatę dotyczącą znaczenia ekonomiczne między państwami i aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
<p>4. Współczesna globalizacja</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ globalizacja ▪ aktorzy globalizacji ▪ wymiary globalizacji ▪ przyczyny i skutki procesu globalizacji ▪ makdonaldyzacja ▪ korporacje transnarodowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się pojęciami: „globalizacja”, „korporacja”; ▪ rozpoznaje przejawy globalizacji we współczesnym świecie; ▪ wymienia głównych aktorów procesu globalizacji; ▪ przedstawia źródła procesów globalizacyjnych przebiegających we współczesnym świecie; ▪ wskazuje przykłady korporacji działających w skali globalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia – na wybranych przykładach gospodarczych, politycznych, kulturowych i społecznych – skutki procesu globalizacji widoczne we współczesnym świecie; ▪ wyjaśnia, czym jest makdonaldyzacja; ▪ wymienia najważniejsze wyzwania stojące przed społecznością międzynarodową w związku z procesem globalizacji; ▪ wskazuje przykłady dowodzące wpływu globalnych korporacji na współczesne politykę, gospodarkę i życie społeczne; ▪ na podstawie lektury tekstów publicystycznych i naukowych formułuje wnioski dotyczące wybranych problemów wynikających z procesu globalizacji; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące globalizacji [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia przyczyny i konsekwencje procesu globalizacji we współczesnym świecie; ▪ formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym wpływu globalizacji na kształt stosunków we współczesnym świecie; ▪ dokonuje krytycznej analizy roli wybranych podmiotów [politycznych i gospodarczych] w procesie globalizacji; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące globalizacji [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ formułuje wnioski na podstawie analizy konsekwencji współczesnych procesów globalizacyjnych; ▪ porównuje i ocenia z różnych perspektyw procesy globalizacyjne przebiegające dawniej i współcześnie; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący globalizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących współczesnych procesów globalizacyjnych; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące współczesnych procesów globalizacyjnych; ▪ organizuje debatę dotyczącą skutków globalizacyjnych i aktywnie w niej uczestniczy.

<p>5. Konflikty i terroryzm</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ konflikt międzynarodowy ▪ konflikt etniczny ▪ separatyzm ▪ terroryzm ▪ rozwiązywanie konfliktów ▪ pomoc humanitarna i rozwojowa ▪ interwencje humanitarne ▪ misje pokojowe 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się pojęciami: „konflikt etniczny”, „terroryzm”; ▪ wskazuje przykłady konfliktów etnicznych we współczesnych Europie, Azji i Afryce; ▪ przedstawia przykłady reakcji wspólnoty międzynarodowej na działalność współczesnych ruchów separatystycznych; ▪ wskazuje przykłady pomocy humanitarnej i rozwojowej; ▪ podaje przykłady misji pokojowych realizowanych w regionach, w których rozgrywają się współczesne konflikty etniczne; ▪ wymienia główne organizacje terrorystyczne we współczesnym świecie ▪ wymienia podstawowe strategie i formy walki ze współczesnym terroryzmem. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prawidłowo posługuje się pojęciami: „separatyzm”, „pomoc humanitarna”; ▪ wymienia i lokalizuje na mapie państwa, w których występują konflikty etniczne: <ul style="list-style-type: none"> - w granicach Unii Europejskiej, - w azjatyckiej części obszaru poradzieckiego, - na obszarze Środkowego i Dalekiego Wschodu, - w Afryce i na Bliskim Wschodzie; ▪ wyjaśnia, jakie mogą być przyczyny współczesnych konfliktów etnicznych; ▪ przedstawia sposoby rozwiązywania konfliktów etnicznych w ramach działań społeczności międzynarodowej; ▪ omawia przykładowe formy pomocy humanitarnej i rozwojowej; ▪ wskazuje konkretne przykłady działań współczesnych organizacji terrorystycznych; ▪ podaje przyczyny współczesnego terroryzmu; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące konfliktów etnicznych, separatyzmów i terroryzmu [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia przyczyny, przejawy i konsekwencje współczesnych konfliktów etnicznych/separatyzmów; ▪ formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym zasadności i skuteczności pomocy humanitarnej udzielanej państwom i społecznościom dotkniętym konfliktami etnicznymi/separatyzmami; ▪ wyjaśnia, jakie czynniki decydują o reakcjach wspólnoty międzynarodowej na poszczególne współczesne ruchy separatystyczne; ▪ porównuje charakter i znaczenie pomocy humanitarnej oraz pomocy rozwojowej; ▪ charakteryzuje wybrane misje pokojowe i interwencje humanitarne, a także ocenia je z uwzględnieniem ich aspektów moralnych i skutków; ▪ analizuje przyczyny i konsekwencje działalności wybranych współczesnych organizacji terrorystycznych; ▪ omawia i ocenia aktywność państwa polskiego w walce ze współczesnym terroryzmem; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące konfliktów etnicznych, separatyzmów i współczesnego terroryzmu [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje współczesne konflikty etniczne w świetle prawa międzynarodowego; ▪ formułuje wnioski na podstawie analizy konsekwencji współczesnych konfliktów etnicznych/separatyzmów; ▪ przedstawia wnioski sformułowane na podstawie analizy konsekwencji działalności wybranych organizacji terrorystycznych we współczesnym świecie; ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych strategii zwalczania współczesnego terroryzmu; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący konfliktów etnicznych, separatyzmów i współczesnego terroryzmu. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących współczesnych konfliktów i terroryzmu; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące konfliktów etnicznych, separatyzmów i współczesnego terroryzmu; ▪ organizuje debatę dotyczącą współczesnych konfliktów etnicznych, separatyzmów lub terroryzmu oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na wybrany temat.
--	---	---	---	---	--	--

III. ORGANIZACJE MIĘDZYNARODOWE

<p>1. Organizacja Narodów Zjednoczonych</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Karta Narodów Zjednoczonych</i> ▪ cele i zadania ONZ ▪ organy ONZ ▪ organizacje wyspecjalizowane Narodów Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje cele działalności Organizacji Narodów Zjednoczonych; ▪ wymienia główne organy ONZ; ▪ wskazuje przykłady działań podejmowanych przez wyspecjalizowane organizacje ONZ. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia okoliczności uchwalenia <i>Karty Narodów Zjednoczonych</i> oraz postanowienia zawarte w tym akcie; ▪ charakteryzuje główne organy ONZ [struktura, cele, formy działania]; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia genezę powstania Organizacji Narodów Zjednoczonych; ▪ wymienia główne założenia zawarte w <i>Agendzie na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030</i>; ▪ formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze o rolę 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych form działalności ONZ i jej wyspecjalizowanych organizacji; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący działalności ONZ i jej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących ONZ; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące ONZ;
--	--	--	--	---	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030</i> ▪ misje pokojowe ONZ 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienić cele i formy misji pokojowych ONZ; ▪ wymienia główne cele wyspecjalizowanych organizacji ONZ: <ul style="list-style-type: none"> - Światowej Organizacji Zdrowia, - Międzynarodowej Organizacji Pracy, - Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa, - Międzynarodowego Funduszu Walutowego, - Międzynarodowego Banku Odbudowy i Rozwoju, - Światowej Organizacji Handlu, - Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Oświaty, Nauki i Kultury, - Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Przemysłowego, - Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące ONZ [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<p>ONZ i jej wyspecjalizowanych organizacji we współczesnym świecie;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące ONZ [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<p>organizacji wyspecjalizowanych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ organizuje debatę dotyczącą roli ONZ we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
<p>2. Organizacje ponadregionalne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ grupa G7 ▪ Szanghajska Organizacja Współpracy ▪ BRICS ▪ Organizacja Państw Eksportujących Ropę Naftową ▪ Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju ▪ grupa G20 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady współczesnych organizacji ponadregionalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cele następujących form współpracy ponadregionalnej: <ul style="list-style-type: none"> - grupy G7, - Szanghajskiej Organizacji Współpracy, - BRICS, - Organizacji Państw Eksportujących Ropę Naftową, - Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, - grupy G20; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące współczesnych organizacji regionalnych [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia strukturę organizacyjną i przykłady działalności następujących form współpracy ponadregionalnej: <ul style="list-style-type: none"> - grupy G7, - Szanghajskiej Organizacji Współpracy, - BRICS, - Organizacji Państw Eksportujących Ropę Naftową, - Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, - grupy G20; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące współczesnych organizacji regionalnych [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia, jaką rolę odgrywają we współczesnym świecie następujące formy współpracy ponadregionalnej: <ul style="list-style-type: none"> - grupa G7, - Szanghajska Organizacja Współpracy, - BRICS, - Organizacja Państw Eksportujących Ropę Naftową, - Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, - grupa G20; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący współczesnych organizacji ponadregionalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z działalnością współczesnych organizacji ponadregionalnych; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące działalności współczesnych organizacji ponadregionalnych; ▪ organizuje debatę dotyczącą roli organizacji ponadregionalnych we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.

<p>3. Organizacja Paktu Północnoatlantyckiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ cele i zadania NATO ▪ <i>Traktat północnoatlantycki</i> ▪ partnerzy NATO ▪ organy i struktura organizacyjna NATO ▪ operacje pokojowe i militarne NATO 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia główne przyczyny powstania NATO; ▪ wskazuje przykłady aktywności politycznych i militarnych NATO [od lat 90. XX w.]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia genezę Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego; ▪ określa, kiedy uchwalono <i>Traktat północnoatlantycki</i>, oraz wymienia postanowienia zawarte w tym akcie; ▪ podaje przykłady operacji pokojowych i militarnych NATO; ▪ przedstawia rolę USA w strukturach NATO; ▪ wymienia cele i formy działalności NATO w współczesnym świecie; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące NATO [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia i lokalizuje na mapie państwa członkowskie NATO; ▪ przedstawia rozwój terytorialny NATO; ▪ przedstawia ewolucję celów i form działania NATO; ▪ wymienia cele i skutki misji pokojowych przeprowadzonych przez NATO od lat 90. XX w.; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące NATO [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje strukturę organizacyjną NATO, w tym omawia zadania i kompetencje poszczególnych organów Sojuszu; ▪ wskazuje czynniki, które zadecydowały o akcesji do NATO poszczególnych państw członkowskich, ze szczególnym uwzględnieniem państw postkomunistycznych; ▪ dokonuje krytycznej analizy aktywności NATO na przełomie XX i XXI w.; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący działalności NATO. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z działalnością NATO; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące NATO; ▪ organizuje debatę dotyczącą roli NATO we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
<p>4. Organizacje regionalne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ regionalizm ▪ Rada Europy ▪ OBWE ▪ ASEAN ▪ WNP ▪ LPA ▪ UA ▪ OPA ▪ EFTA ▪ NAFTA ▪ APEC ▪ CEFTA ▪ strefy wolnego handlu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne organizacje regionalne funkcjonujące w Europie; ▪ podaje przykłady działalności Rady Europy; ▪ wskazuje cele działania OBWE. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia cele oraz formy działalności następujących organizacji regionalnych: <ul style="list-style-type: none"> - Rady Europy, - Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie [OBWE], - Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej [ASEAN], - Wspólnoty Niepodległych Państw [WNP], - Ligi Państw Arabskich [LPA], - Unii Afrykańskiej [UA], - Organizacji Państw Amerykańskich [OPA], - Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu [EFTA], - Północnoamerykańskiej Strefy Wolnego Handlu [NAFTA], - Wspólnoty Gospodarczej Azji i Pacyfiku [APEC], - Środkowoeuropejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu [CEFTA]; ▪ prawidłowo posługuje się pojęciem „strefa wolnego handlu”; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy działalności Rady Europy i OBWE oraz uzasadnia swoją ocenę tych organizacji; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące współczesnych organizacji regionalnych [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ocenia, jaką rolę odgrywają we współczesnym świecie następujące formy współpracy regionalnej: <ul style="list-style-type: none"> - Rada Europy, - Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie [OBWE], - Stowarzyszenie Narodów Azji Południowo-Wschodniej [ASEAN], - Wspólnota Niepodległych Państw [WNP], - Liga Państw Arabskich [LPA], - Unia Afrykańska [UA], - Organizacja Państw Amerykańskich [OPA], - Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu [EFTA], - Północnoamerykańska Strefa Wolnego Handlu [NAFTA], - Wspólnota Gospodarcza Azji i Pacyfiku [APEC], - Środkowoeuropejskie Porozumienie o Wolnym Handlu [CEFTA]; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z działalnością współczesnych organizacji regionalnych; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące działalności współczesnych organizacji regionalnych; ▪ organizuje debatę dotyczącą roli współczesnych organizacji regionalnych we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące współczesnych organizacji regionalnych [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 		działalności współczesnych organizacji regionalnych.	
--	--	--	--	--	--	--

IV. UNIA EUROPEJSKA

<p>1. Integracja europejska</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ integracja europejska ▪ Unia Europejska ▪ prawo europejskie ▪ państwa członkowskie UE 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia kulturowe i historyczne podwaliny jedności europejskiej; ▪ wskazuje najważniejsze akty prawa pierwotnego wspólnot europejskich i Unii Europejskiej; ▪ podać przykłady realizacji zasad pomocniczości, subsydiarności i solidarności. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia główne etapy gospodarczej integracji europejskiej po II wojnie światowej; ▪ wymienia i lokalizuje na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej; ▪ wskazuje główne kryteria decydujące o przyjęciu państwa do Unii Europejskiej; ▪ podaje główne postanowienia z obowiązujących aktów prawa pierwotnego Unii Europejskiej; ▪ wyjaśnia znaczenie zasad pomocniczości, subsydiarności i solidarności; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące integracji europejskiej [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia czynniki, które doprowadziły do integracji europejskiej po II wojnie światowej; ▪ przedstawia, w jaki sposób ewoluowały cele i formy działalności wspólnot europejskich /Unii Europejskiej; ▪ wymienia główne typy aktów tworzących prawo wtórne Unii Europejskiej; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące integracji europejskiej [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje okoliczności, w których doszło do akcesji kolejnych państw do Unii Europejskiej; ▪ omawia, w jaki sposób ewoluował charakter prawny wspólnot europejskich/Unii Europejskiej; ▪ charakteryzuje główne typy aktów tworzących prawo wtórne Unii Europejskiej; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący integracji europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z integracją europejską; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące integracji europejskiej; ▪ organizuje debatę dotyczącą integracji europejskiej oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
<p>2. Instytucje Unii Europejskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kompetencje UE ▪ Rada Europejska ▪ Parlament Europejski ▪ Komisja Europejska ▪ Rada Unii Europejskiej ▪ Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne organy/institucje Unii Europejskiej; ▪ wymienia cele i formy działania głównych instytucji Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ omawia zagadnienie legitymacji głównych instytucji Unii Europejskiej; ▪ przedstawia najważniejsze cele, formy działania i zasady funkcjonowania głównych instytucji Unii Europejskiej; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania instytucji UE [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa zakres uprawnień poszczególnych instytucji Unii Europejskiej; ▪ charakteryzuje rolę i formy działalności Komisji Europejskiej i Rady Europejskiej oraz wskazuje współzależności między tymi instytucjami; ▪ przedstawia strukturę organizacyjną Komisji Europejskiej; ▪ omawia strukturę organizacyjną Rady Unii Europejskiej, w tym wyjaśnia, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania głównych organów/institucji Unii Europejskiej; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący funkcjonowania najważniejszych organów/institucji UE. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z funkcjonowaniem instytucji UE; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące funkcjonowania instytucji UE; ▪ organizuje debatę dotyczącą roli poszczególnych instytucji UE

				<p>jaka jest rola poszczególnych składów Rady i jej komitetów;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania instytucji UE [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 		<p>oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.</p>
<p>3. Funkcjonowanie Unii Europejskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ unia gospodarcza i walutowa ▪ Europejski Bank Centralny ▪ dochody i wydatki Unii Europejskiej ▪ Europejski Trybunał Obrachunkowy ▪ przestrzeń wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości ▪ wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne formy działania Unii Europejskiej w sferze wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych; ▪ wskazuje główne formy działania Unii Europejskiej w sferze polityki zagranicznej oraz bezpieczeństwa i obrony; ▪ podaje zadania Europejskiego Trybunału Obrachunkowego. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wskazuje państwa członkowskie należące do strefy euro; ▪ przedstawia główne założenia unii gospodarczej j; ▪ podaje główne zadania Europejskiego Banku Centralnego; ▪ wskazuje źródła dochodów Unii Europejskiej i charakteryzuje strukturę jej wydatków; ▪ omawia zasady tworzenia budżetu unijnego; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania UE [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania strefy euro; ▪ analizuje i ocenia globalną rolę Unii Europejskiej; ▪ przedstawia kompetencje Komisji Europejskiej, Rady Unii Europejskiej i Parlamentu Europejskiego w procedurze uchwalania i realizacji budżetu Unii Europejskiej; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania UE [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia główne problemy i wyzwania stojące przed Unią Europejską w sferach wymiaru sprawiedliwości, spraw wewnętrznych oraz polityki zagranicznej, bezpieczeństwa i obrony; ▪ formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym oceny zasad funkcjonowania, form działalności i zakresu kompetencji Unii Europejskiej; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący funkcjonowania UE. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z funkcjonowaniem UE; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące funkcjonowania UE; ▪ organizuje debatę dotyczącą funkcjonowania UE oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
<p>4. Fundusze i polityka spójności</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ polityka spójności UE ▪ fundusze europejskie ▪ polityki sektorowe UE ▪ konkurencja i ochrona konsumentów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady wykorzystania funduszy europejskich w swoim najbliższym otoczeniu. ▪ wskazuje przykłady realizacji w swoim najbliższym otoczeniu założeń polityk sektorowych UE [np. wspólnej polityki rolnej]; ▪ wymienia państwa aspirujące do członkostwa w Unii Europejskiej; ▪ wymienia główne kierunki integracji europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne cele europejskiej polityki spójności społecznej i gospodarczej oraz polityki konkurencji i ochrony konsumentów; ▪ podaje przykłady działalności Unii Europejskiej w ramach wybranych polityk sektorowych [kulturalnej; kształcenia i młodzieży; badań i rozwoju technologicznego; handlowej; rolnej; transportowej; ochrony środowiska; energetycznej; małych i średnich przedsiębiorstw]; ▪ wymienia główne fundusze Unii Europejskiej; ▪ wskazuje państwa posiadające status kandydata do członkostwa w UE oraz państwa, które rozpoczęły negocjacje w sprawie wejścia do wspólnoty; 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia problemy [polityczne, ekonomiczne, kulturowe] związane w ewentualnym rozszerzeniu Unii Europejskiej oraz z dalszą integracją państw w ramach organizacji; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące funduszy unijnych i polityki spójności UE [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy założeń i form realizacji europejskiej polityki spójności społecznej i gospodarczej oraz polityki konkurencji i ochrony konsumentów; ▪ formułuje i uzasadnia stanowisko w sporze dotyczącym przyszłości Unii Europejskiej i kierunków dalszej integracji; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący funduszy unijnych i polityki spójności UE. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów dotyczących funduszy i polityki spójności UE; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące funduszy unijnych i polityki spójności UE; ▪ organizuje debatę dotyczącą wykorzystania funduszy unijnych oraz polityki spójności UE oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.

			<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje główne argumenty podnoszone w sporze na temat przyszłego rozwoju Unii Europejskiej; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące funduszy unijnych i polityki spójności UE [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 			
V. POLITYKA ZAGRANICZNA						
1. Polityka zagraniczna i racja stanu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dyplomacja ▪ ambasada ▪ urząd konsularny ▪ racja stanu ▪ polityka zagraniczna III RP ▪ uczestnictwo Polski w ugrupowaniach regionalnych 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne zadania ambasad i konsulatów; ▪ wskazuje główne cele polskiej polityki zagranicznej w XXI w. oraz konkretne sposoby ich realizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyjaśnia znaczenie pojęcia „racja stanu”; ▪ charakteryzuje cele polskiej polityki zagranicznej w XXI w. oraz przedstawia sposoby i instrumenty ich realizacji; ▪ porównuje polską politykę zagraniczną z lat 90. XX w. z tą realizowaną przez państwo polskie współcześnie; ▪ wymienić organizacje regionalne, do których należy Rzeczpospolita Polska; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące polityki zagranicznej, w tym polityki polskiej [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia, że organy władzy muszą kierować się racją stanu w procesie kształtowania polityki zagranicznej; ▪ porównuje status prawny, strukturę oraz zadania ambasad i konsulatów; ▪ przedstawia cele i formy współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z innymi państwami w ramach organizacji regionalnych; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące polityki zagranicznej, w tym polityki polskiej [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ charakteryzuje czynniki, które decydowały o kierunkach polskiej polityki zagranicznej w okresie od lat 90. XX w. do czasów współczesnych; ▪ dokonuje krytycznej analizy materiałów dotyczące polskiej polityki zagranicznej [od lat 90. XX w.] oraz form i instrumentów ich realizacji; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący polskiej polityki zagranicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z polską polityką zagraniczną; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące polskiej polityki zagranicznej; ▪ organizuje debatę dotyczącą kierunków polskiej polityki zagranicznej oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
2. Polska w Unii Europejskiej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Polska w UE ▪ fundusze UE w Polsce ▪ obywatelstwo unijne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia prawa obywatela Unii Europejskiej; ▪ podaje przykładowe korzyści wynikające z procesu integracji Polski z Unią Europejską. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia główne etapy procesu integracji Polski z Unią Europejską; ▪ pozyskuje z różnych źródeł informacje na temat pozytywnych i negatywnych aspektów członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej; ▪ odszukuje w różnych źródłach informacje na temat wykorzystania funduszy europejskich w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ przedstawia czynniki, które wpływają na pozycję Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej; ▪ wskazuje przejawy europeizacji polskiej polityki zagranicznej; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ analizuje i przedstawia informacje dotyczące wykorzystania funduszy europejskich w Polsce, w tym prezentuje konkretne przykłady zrealizowanych dzięki nim inwestycji; ▪ charakteryzuje i ocenia pozycję Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej; ▪ przedstawia pozytywne i negatywne aspekty europeizacji polskiej polityki zagranicznej; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące funkcjonowania Rzeczypospolitej Polskiej w strukturach UE [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ formułuje i uzasadnia własne stanowisko w sporze dotyczącym konsekwencji przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący funkcjonowania Rzeczypospolitej Polskiej w strukturach UE. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z członkostwem Polski w UE; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące członkostwa Polski w UE; ▪ organizuje debatę dotyczącą oceny członkostwa Polski w UE oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat; ▪ samodzielnie opracowuje i przeprowadza ankietę dotyczącą oceny konsekwencji członkostwa Polski w UE, a następnie analizuje i prezentuje jej wyniki.

			funkcjonowania Rzeczypospolitej Polskiej w strukturach UE [teksty narracyjne, dane statystyczne].			
3. Relacje dwustronne Rzeczypospolitej Polskiej	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stosunki z państwami sąsiadującymi ▪ relacje z USA ▪ stosunki polsko-chińskie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia sąsiadów Polski oraz przedstawia ich relacje z UE i NATO; ▪ wymienia płaszczyzny współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z państwami sąsiednimi; ▪ wymienia główne cele współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z państwami pozaeuropejskimi, np. z USA czy Chinami. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia główne problemy w relacjach Polski z państwami sąsiednimi; ▪ omawia – na wybranych przykładach – cele, formy i instrumenty współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z państwami pozaeuropejskimi, np. z USA czy Chinami; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące polskiej polityki zagranicznej, w tym relacji dwustronnych z innymi państwami [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ porównuje cele, formy i instrumenty współpracy Rzeczypospolitej Polskiej z państwami sąsiadującym – zarówno tymi będącymi członkami UE, jak i tymi pozostającymi poza strukturami unijnymi; ▪ charakteryzuje relacje polsko-niemieckie i polsko-rosyjskie w okresie od początku lat 90. XX w. do czasów współczesnych; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące polskiej polityki zagranicznej, w tym relacji dwustronnych z innymi państwami [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy relacji Rzeczypospolitej Polskiej z wybranymi państwami pozaeuropejskimi, np. z USA i Chinami; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący polskiej polityki zagranicznej, w tym relacji dwustronnych z innymi państwami. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z relacjami dwustronnymi Rzeczypospolitej Polskiej z innymi państwami; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące polskiej polityki zagranicznej, w tym relacji dwustronnych z innymi państwami; ▪ organizuje debatę dotyczącą oceny relacji dwustronnych Polski z wybranymi państwami oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat; ▪ samodzielnie opracowuje i przeprowadza ankietę dotyczącą oceny relacji dwustronnych Polski z wybranymi państwami, a następnie analizuje i prezentuje jej wyniki.
4. Polska a bezpieczeństwo na świecie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ udział Polski w misjach pokojowych i operacjach militarnych ▪ polskie inicjatywy na rzecz pokoju ▪ polska pomoc humanitarna i rozwojowa 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady misji pokojowych i operacji militarnych, w których brali udział polscy żołnierze, w XXI w.; ▪ wskazuje przykłady polskich inicjatyw na rzecz pokoju i demokracji zrealizowanych w XXI w. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia współczesne misje pokojowe i operacje militarne, w których biorą udział polscy żołnierze, oraz lokalizuje na mapie miejsca, gdzie są one realizowane; ▪ przedstawia najważniejsze polskie inicjatywy na rzecz pokoju i demokracji w XXI w.; ▪ omawia formy i instrumenty polskiej pomocy humanitarnej i rozwojowej w XXI w.; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące działań Rzeczypospolitej Polskiej na rzecz pokoju i bezpieczeństwa na świecie [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia okoliczności i cele uczestnictwa wojsk polskich w misjach pokojowych i operacjach militarnych w okresie od lat 90. XX w. do czasów współczesnych; ▪ uzasadnia konieczność zaangażowania Polski w działania z zakresu pomocy humanitarnej i rozwojowej; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące działań Rzeczypospolitej Polskiej na rzecz pokoju i bezpieczeństwa na świecie [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy celów, przebiegu i skutków wybranych misji pokojowych lub operacji militarnych z udziałem wojsk polskich; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący działań Rzeczypospolitej Polskiej na rzecz pokoju i bezpieczeństwa na świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z zaangażowaniem Rzeczypospolitej Polskiej w działania na rzecz pokoju i bezpieczeństwa na świecie; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące zaangażowania Rzeczypospolitej Polskiej w działania na rzecz pokoju i bezpieczeństwa na świecie; ▪ organizuje debatę dotyczącą oceny zaangażowania Rzeczypospolitej Polskiej w działania na rzecz pokoju i bezpieczeństwa na świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.

VI. EDUKACJA I NAUKA

<p>1. Nauki społeczne i humanistyczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podział nauk ▪ nauki społeczne ▪ nauki humanistyczne ▪ interdyscyplinarność ▪ wkład Polaków w nauki społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podaje przykłady nauk społecznych i humanistycznych i określa zakres tematycznych prowadzonych w ich ramach badań; ▪ wymienia przykładowe osiągnięcia polskich naukowców zajmujących się naukami społecznymi i humanistycznymi. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia obowiązujący w Rzeczypospolitej Polskiej podział nauk społecznych i humanistycznych; ▪ określa zakres tematyczny badań prowadzonych w ramach poszczególnych nauk społecznych i humanistycznych [m.in. nauk o polityce, w tym o polityce publicznej, bezpieczeństwie, mediach, poznaniu i komunikacji społecznej, administracji, nauk prawnych, socjologii, psychologii, pedagogiki, etnologii, kulturoznawstwa]; ▪ wymienia osiągnięcia wybitnych polskich przedstawicieli nauk społecznych: Bronisława Malinowskiego, Floriana Znanieckiego i Leona Petrażyckiego; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące nauk społecznych i humanistycznych [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozyskuje z różnych źródeł i prezentuje informacje na temat wybranej nauki społecznej lub humanistycznej [zakres tematyczny, instrumenty badawcze, osiągnięcia współczesnych badaczy, wybitni naukowcy, w tym najważniejsi badacze polscy]; ▪ wyjaśnia, na czym polegają badania interdyscyplinarne, i przedstawia ich znaczenie we współczesnej nauce; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące nauk społecznych i humanistycznych [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia różne podziały nauk [w tym ten przyjęty na forum OECD]; ▪ określa, jakie jest znaczenie nauk humanistycznych i społecznych we współczesnym świecie; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący nauk społecznych i humanistycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące nauk społecznych i humanistycznych; ▪ organizuje debatę dotyczącą roli i znaczenia nauk społecznych i humanistycznych we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat; ▪ organizuje w środowisku lokalnym kampanię społeczną promującą wybraną dyscyplinę nauk społecznych lub humanistycznych.
<p>2. Uczenie się przez całe życie</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kwalifikacje zawodowe ▪ formy kształcenia ustawicznego ▪ formy podnoszenia lub zmiany kwalifikacji zawodowych ▪ szkoły policealne 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia typy szkół wyższych; ▪ wymienia sposoby, formy i instrumenty wykorzystywane w procesie podnoszenia lub zmiany kwalifikacji zawodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozyskuje z różnych źródeł informacje na temat wymagań rekrutacyjnych w szkołach policealnych oraz na wybranych uczelniach wyższych; ▪ wymienia różne formy uczenia się przez całe życie; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące procesu uczenia się przez całe życie [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ planuje indywidualną ścieżkę edukacji po ukończeniu szkoły średniej; ▪ odszukuje w różnych źródłach informacje o kwalifikacjach zawodowych niezbędnych do wykonywania wybranych zawodów lub pełnienia określonych funkcji; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące procesu uczenia się przez całe życie [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uzasadnia konieczność uczenia się przez całe życie; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący procesu uczenia się przez całe życie. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z procesem uczenia się przez całe życie; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące procesu uczenia się przez całe życie; ▪ organizuje debatę dotyczącą znaczenia procesu uczenia się przez całe życie we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat; ▪ samodzielnie opracowuje i przeprowadza ankietę dotyczącą uczenia się przez całe życie, a następnie analizuje i prezentuje jej wyniki; ▪ organizuje w środowisku lokalnym kampanię społeczną promującą

<p>3. Szkolnictwo wyższe w Polsce</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uczelnie wyższe w Polsce ▪ organizacja studiów w Rzeczypospolitej Polskiej i w Europie ▪ szkoły doktorskie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia rodzaje uczelni wyższych w Polsce; ▪ wymienia typy studiów dostępnych w Polsce; ▪ pozyskuje z różnych źródeł informacje na temat interesujących go kierunków studiów. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia różnice między poszczególnymi typami studiów [studia I i II stopnia, jednolite studia magisterskie, studia doktoranckie, studia podyplomowe]; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące szkolnictwa wyższego w Polsce [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranej uczelni wyższej w Polsce [historia, zakres i charakter studiów, miejsce w rankingu szkół wyższych itp.]; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące szkolnictwa wyższego w Polsce [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia główne cele i założenia dotyczące rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący szkolnictwa wyższego. 	<p>wybrane formy uczenia się przez całe życie.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dokonuje krytycznej analizy wybranych problemów związanych z funkcjonowaniem szkolnictwa wyższego w Polsce; ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące szkolnictwa wyższego w Polsce; ▪ organizuje debatę dotyczącą oceny funkcjonowania szkolnictwa wyższego w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat.
<p>4. Studia za granicą</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ matura międzynarodowa ▪ Erasmus plus 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przedstawia warunki studiowania obywateli polskich w krajach Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozyskuje z różnych źródeł informacje na temat warunków studiowania w wybranych państwach świata; ▪ analizuje proste materiały źródłowe dotyczące studiowania za granicą [teksty narracyjne, dane statystyczne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienia warunki uzyskania matury międzynarodowej; ▪ gromadzi i prezentuje informacje na temat wybranej uczelni zagranicznej; ▪ planuje indywidualną ścieżkę edukacyjną po ukończeniu szkoły średniej z uwzględnieniem możliwości studiowania poza granicami Polski; ▪ analizuje materiały źródłowe dotyczące studiowania za granicą [teksty narracyjne, akty normatywne, dane statystyczne, źródła ikonograficzne]. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ określa, jakie szanse edukacyjne daje abiturientom zdanie matury międzynarodowej; ▪ wymienia cele i zasady funkcjonowania programu „Erasmus plus”; ▪ wymienia wady i zalety studiowania w wybranych państwach [innych niż Polska]; ▪ rozwiązuje złożone zadania otwarte, w których wykorzystano materiał źródłowy dotyczący studiowania za granicą. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ samodzielnie gromadzi, analizuje i prezentuje materiały dotyczące studiowania za granicą; ▪ organizuje debatę dotyczącą studiowania za granicą oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji na zadany temat; ▪ organizuje w środowisku lokalnym kampanię społeczną promującą studiowanie za granicą.